

Giáo dục pháp luật cho sinh viên Việt Nam hiện nay

Vũ Thị Hồng Vân¹

¹ Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội.
Email: vuhongvan505@gmail.com

Nhận ngày 5 tháng 9 năm 2017. Chấp nhận đăng ngày 11 tháng 10 năm 2017.

Tóm tắt: Giáo dục pháp luật cho sinh viên gắn bó hữu cơ với hoạt động giáo dục nói chung, giúp sinh viên hình thành tri thức pháp lý, tình cảm và hành vi phù hợp với pháp luật hiện hành, có ý thức tuân thủ pháp luật. Tuy nhiên, công tác giáo dục pháp luật cho sinh viên ở các trường đại học Việt Nam hiện nay còn nhiều hạn chế như: thiếu quy định chuẩn về chương trình giảng dạy, chưa được thực hiện thống nhất ở các ngành đào tạo, chưa phù hợp với đòi hỏi của thực tiễn, chưa có tính liên thông từ phổ thông lên đại học.

Từ khóa: Giáo dục, pháp luật, sinh viên, trường đại học, Việt Nam.

Phân loại ngành: Luật học

Abstract: Legal education for students is closely linked with educational activities in general, helping students develop the knowledge of law, the emotions and behaviours that are in line with the prevailing law, and the sense for conformity with law. However, such education in Vietnamese universities is faced with many limitations such as the lack of standardised regulation on teaching curricula, which has been implemented neither consistently in training disciplines nor in line with the demands of reality. It has also been without the needed continuity and upgrading from primary and secondary to tertiary education.

Keywords: Education, law, student, university, Vietnam.

Subject classification: Jurisprudence

1. Đặt vấn đề

Giáo dục pháp luật trong các trường đại học nhằm giúp sinh viên nâng cao hiểu biết và ý thức tôn trọng pháp luật. Giáo dục pháp luật

là một nội dung quan trọng và bắt buộc trong chương trình đào tạo ở các trường đại học ở Việt Nam hiện nay. Hiến pháp 1992 được sửa đổi bằng Nghị quyết số 51/2001/QH 10 ngày 25/12/2001 của Quốc

hội đã có những quy định về giáo dục pháp luật như sau: “Nhà nước tạo điều kiện để công dân phát triển toàn diện, giáo dục ý thức công dân, sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật, giữ gìn thuần phong mỹ tục...”. Hiến pháp năm 2013 được Quốc hội khóa XIII kỳ họp thứ 6 thông qua ngày 28/11/2013 quy định về giáo dục pháp luật như sau: “Thanh niên được Nhà nước, gia đình và xã hội tạo điều kiện học tập, lao động, giải trí, phát triển thể lực, trí tuệ, bồi dưỡng đạo đức, truyền thống dân tộc, ý thức công dân; đi đầu trong công cuộc lao động sáng tạo và bảo vệ Tổ quốc” [4]. Trên cơ sở Hiến pháp và các luật liên quan, Chính phủ đã ban hành nhiều văn bản chỉ đạo về công tác giáo dục pháp luật nói chung, trong đó nhấn mạnh đến giáo dục pháp luật ở các trường đại học. Chỉ thị số 02/1998/CT-TTg ngày 07/01/1998 của Thủ tướng Chính phủ nêu rõ: “Bộ Giáo dục và Đào tạo chủ trì phối hợp với Bộ Tư pháp đẩy mạnh công tác giảng dạy pháp luật trong các trường học. Sớm nghiên cứu, hoàn thiện nội dung chương trình giáo dục pháp luật với tỷ lệ đơn vị học trình hợp lý, biên soạn sách giáo khoa, giáo trình, tài liệu môn học pháp luật cho học sinh, sinh viên trong hệ thống giáo dục quốc dân. Cần tổ chức đào tạo, bồi dưỡng kiến thức và phương pháp giảng dạy pháp luật cho đội ngũ giáo viên dạy pháp luật trong các trường học. Phải xác định rõ pháp luật là môn học chính khóa trong mọi cấp học, bậc học; phải có kiểm tra, tiến tới thi hết môn. Kết quả học tập môn này được xem là một trong những căn cứ quan trọng để đánh giá về việc rèn luyện tư cách, đạo đức của học sinh, sinh viên”. Nghị quyết số 61/2007/NQ - CP ngày 07/12/2007 của Chính phủ quy định: “Tổ chức việc giảng

dạy các kiến thức pháp luật phù hợp với tất cả các cấp học, trình độ đào tạo. Xây dựng, hoàn thiện chương trình, giáo trình, sách giáo khoa giảng dạy pháp luật, giáo dục công dân; đổi mới, nâng cao chất lượng các hình thức phổ biến giáo dục pháp luật trong đó có hoạt động ngoài giờ lên lớp; rà soát và có kế hoạch bổ sung, đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ nghiệp vụ chuyên môn cho đội ngũ giáo viên, giảng viên dạy môn pháp luật và môn giáo dục công dân” [1]. Quyết định số 1928/QĐ - TTg ngày 20/11/2009 của Thủ tướng Chính phủ đề ra mục tiêu: “Nâng cao chất lượng và hiệu quả công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong nhà trường. Tạo sự chuyển biến mạnh mẽ về nhận thức, ý thức tôn trọng pháp luật và hành vi chấp hành pháp luật của nhà giáo, cán bộ quản lý cơ sở giáo dục và người học, góp phần ổn định môi trường giáo dục, nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện” [6]. Đặc biệt, ngày 20 tháng 6 năm 2012, Quốc hội đã thông qua Luật Phổ biến, Giáo dục pháp luật. Luật này quy định tương đối cụ thể về giáo dục pháp luật nói chung, giáo dục pháp luật trong nhà trường nói riêng. Tại khoản 4 Điều 3 quy định như sau: “Giáo dục pháp luật trong các cơ sở giáo dục của hệ thống giáo dục quốc dân được lồng ghép trong chương trình giáo dục của các cấp học và trình độ đào tạo; là một nội dung trong chương trình giáo dục trung học cơ sở, trung học phổ thông, giáo dục nghề nghiệp, giáo dục đại học” [5]. Thực hiện các văn bản pháp luật trên, các trường đại học ở Việt Nam hiện nay đều coi trọng công tác giáo dục pháp luật cho sinh viên. Công tác giáo dục pháp luật tuy có nhiều kết quả nhưng vẫn còn nhiều hạn chế. Bài viết này phân tích thực trạng công tác giáo dục pháp luật cho sinh viên ở các trường

đại học Việt Nam hiện nay trên các mặt: nội dung, hình thức, phương pháp, thời lượng giáo dục pháp luật.

2. Nội dung giáo dục pháp luật

Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành chương trình khung giáo dục đại học, ở đó có học phần pháp luật đại cương hoặc các học phần liên quan đến pháp luật. Thực hiện Nghị quyết số 67/2007/NQ - CP của Chính phủ và Chỉ thị số 45/2007/CT - BGDDT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, đến nay các trường đại học đã đưa môn pháp luật đại cương vào chương trình chính khóa của các ngành đào tạo [2]. Bên cạnh việc triển khai giảng dạy các kiến thức pháp luật đại cương, các trường đã đưa vào chương trình đào tạo các nội dung pháp luật chuyên ngành như luật kinh tế, luật du lịch, luật hành chính...

Theo chương trình của Bộ Giáo dục và Đào tạo, môn pháp luật đại cương bao gồm những kiến thức cơ bản về nhà nước và pháp luật, quan hệ pháp lý và hệ thống pháp luật Việt Nam... Kết quả khảo sát 100 giảng viên và 900 sinh viên học năm thứ hai ở các trường đại học về chương trình giảng dạy môn pháp luật đại cương cho thấy, tỷ lệ giảng viên và sinh viên đánh giá chương trình môn pháp luật đại cương không đáp ứng được yêu cầu là 5% và 11,6%. Nội dung chương trình giáo dục pháp luật chính khóa còn dàn trải, nặng về lý thuyết, thiếu tính thực tiễn và chưa phù hợp với ngành đào tạo. Có 207 sinh viên (chiếm 23% số người được hỏi) cho rằng, chương trình giáo dục pháp luật chính khóa là rất phù hợp, 490 sinh viên (chiếm 54%) cho rằng chương trình giáo dục pháp

luật chính khóa là tương đối phù hợp và có 180 sinh viên (chiếm 20%) cho rằng chương trình giáo dục pháp luật chính khóa không phù hợp, có 23 sinh viên (chiếm 3%) không đánh giá về chương trình giáo dục chính khóa.

Việc thực hiện giáo dục pháp luật thông qua chương trình ngoại khóa có vai trò rất quan trọng và rất cần thiết. Chương trình giáo dục pháp luật thông qua các hoạt động ngoại khóa chủ yếu được thực hiện qua các hình thức như: thảo luận, tọa đàm và nói chuyện chuyên đề pháp luật, xem phim, xem tiểu phẩm, tổ chức đi thực tế, dự phiên tòa, tổ chức thi tìm hiểu pháp luật, thi văn nghệ với chủ đề pháp luật, tổ chức giao lưu giữa các trường, các khoa, các lớp, thành lập các câu lạc bộ pháp luật, tổ chức sinh hoạt câu lạc bộ theo chủ đề pháp luật, tuyên truyền, giáo dục pháp luật trong cộng đồng, tổ chức phong trào thanh niên tình nguyện, thanh niên xung kích tham gia giữ gìn an ninh, trật tự, bảo vệ pháp luật. Đa số sinh viên cho rằng chương trình giáo dục pháp luật ngoại khóa là cần thiết (chiếm 73,8%); Tỷ lệ giảng viên cho rằng chương trình cần thiết chiếm 78%. Bên cạnh những mặt mạnh, giáo dục pháp luật ngoại khóa trong các trường đại học còn hạn chế, đó là hình thức và nội dung giáo dục pháp luật ngoại khóa còn đơn điệu và thiếu hấp dẫn. Nhiều sinh viên coi đây là môn học phụ. Do đó hoạt động giáo dục pháp luật ngoại khóa chưa thu hút sự tham gia của sinh viên.

3. Hình thức, phương pháp và thời lượng giáo dục pháp luật

Cùng với quá trình đổi mới giáo dục đại học, hình thức, phương pháp giáo dục pháp

luật đối với chương trình giáo dục chính khóa ở các trường đại học trong thời gian qua đã có những thay đổi theo hướng đa dạng hóa và chuyển dần từ truyền thụ một chiều sang phát huy tính tích cực của sinh viên. Nhiều giảng viên đã sáng tạo những phương pháp tích cực nhằm tăng cường tính sáng tạo, hứng thú và hiệu quả giáo dục pháp luật. Kết quả khảo sát cho thấy 85% giảng viên và 65,4% sinh viên cho rằng hình thức giáo dục pháp luật là tương đối phù hợp hoặc phù hợp. Có 10% giảng viên và 25,2% sinh viên cho rằng, hình thức giáo dục pháp luật chưa phù hợp, chưa hướng dẫn sinh viên phương thức rèn luyện, tu dưỡng nhân cách theo những chuẩn mực đạo đức, pháp luật. Mặc dù phương pháp giảng dạy pháp luật trong các trường đại học thời gian qua đã có những thay đổi, nhưng phương pháp giảng dạy vẫn còn bộc lộ hạn chế. Phương pháp tương tác hai chiều theo kiểu thảo luận các tình huống pháp luật thực tế còn ít được vận dụng; giảng viên chủ yếu chủ yếu vẫn sử dụng phương pháp thuyết trình, một chiều.

Nhiều giảng viên chưa tính đến các quy luật nhận thức và điều kiện phát triển của sinh viên trong hoạt động giáo dục, thiếu sự quan tâm đến đặc điểm tâm sinh lý của sinh viên, chưa chú trọng đến giáo dục những chuẩn mực cần thiết và những kỹ năng quan trọng trong đời sống xã hội. Nhiều giảng viên mới chú trọng đến trang bị kiến thức, thiếu quan tâm đến giáo dục các kỹ năng ứng xử phù hợp với pháp luật.

Môn pháp luật đại cương theo quy định được đưa vào giảng dạy với thời lượng 45 tiết đối với khối tự nhiên, kỹ thuật, 60 tiết đối với khối kinh tế, xã hội, nhân văn. Ngoài ra, các trường đại học đưa các môn pháp luật chuyên ngành vào giảng dạy với

thời lượng từ 30 - 45 tiết, điều đó là phù hợp và đáp ứng được yêu cầu và đòi hỏi của giảng viên và sinh viên. Có 142 sinh viên (chiếm 15,8%) cho rằng thời lượng giảng dạy luật chuyên ngành 30 tiết là phù hợp, 379 sinh viên (chiếm 42,1%) cho rằng thời lượng giảng dạy luật chuyên ngành 45 tiết là phù hợp. Có 70,2% giảng viên cho rằng thời lượng giảng dạy môn pháp luật đại cương phải 45 tiết mới phù hợp. Với thời lượng 45 tiết cho môn pháp luật đại cương, giảng viên phải cố gắng hết sức mới đáp ứng được yêu cầu giảng dạy và nâng cao sự hiểu biết cho sinh viên. Khi xã hội ngày càng phát triển, hàng loạt các mối quan hệ xã hội mới phát sinh (như quan hệ kinh tế, dân sự, lao động...) thì nhu cầu hiểu biết pháp luật ngày càng lớn, việc tìm hiểu pháp luật phục vụ cuộc sống càng cần thiết. Do vậy, với thời lượng 30 tiết, giảng viên rất khó cung cấp những kiến thức pháp luật cơ bản cho sinh viên.

4. Kết luận

Công tác giáo dục pháp luật cho sinh viên các trường đại học đã đạt được những kết quả tích cực. Điều đó có những nguyên nhân như: sự ổn định về chính trị và phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Đội ngũ giảng viên trong các trường đại học từng bước được kiện toàn; chương trình, nội dung giáo dục pháp luật cho sinh viên bước đầu được chuẩn hóa; hình thức, phương pháp giáo dục pháp luật bước đầu đa dạng hóa. Các điều kiện đảm bảo cho công tác giáo dục - đào tạo nói chung và giáo dục pháp luật nói riêng bước đầu được tăng cường; tuy nhiên, bên cạnh đó, công tác giáo dục pháp luật cũng gặp nhiều khó

khẩn. Đó là: nhận thức của các trường về vị trí, vai trò, nội dung của công tác giáo dục pháp luật còn chưa đúng và chưa đầy đủ; một số cán bộ quản lý và giảng viên của trường chưa nhận thức được nhu cầu đổi mới và tăng cường công tác giáo dục pháp luật; nhiều giảng viên chưa có nhiều kinh nghiệm trong phương pháp giáo dục nói chung và phương pháp giáo dục pháp luật nói riêng; hoạt động ngoại khóa còn đơn điệu thiếu hấp dẫn; sự phối hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội trong việc giáo dục ý thức pháp luật còn chưa tốt; các cấp chính quyền, đoàn thể chưa coi trọng đúng mức và chưa thực hiện hết trách nhiệm của mình trong công tác giáo dục pháp luật; kinh phí cho hoạt động giáo dục pháp luật trong trường gặp khó khăn; ý thức sống và làm việc theo pháp luật trong xã hội nói chung chưa cao; tình hình vi phạm pháp luật có những diễn biến phức tạp, tác động đến tâm lý, tình cảm của sinh viên và giảng viên; chính sách đối với giảng viên chưa thu hút được người có trình độ, tâm huyết với công tác này; các quy định của pháp luật về giáo dục pháp luật trong nhà trường nói chung và giáo dục pháp luật trong các trường đại học nói riêng còn chưa cụ thể; cơ chế phối hợp giữa Bộ Tư pháp, Bộ Giáo dục và Đào tạo với các cấp, các ngành và các địa phương chưa thật sự phát huy hiệu quả trong giáo dục pháp luật cho sinh viên; thiếu quy định về chuẩn chương trình giảng dạy pháp luật đại cương trong các trường; việc giáo dục pháp luật trong các trường cho đến nay vẫn chưa được triển khai thống nhất, đồng bộ, nghiêm túc cho tất cả các ngành, hệ đào tạo; nội dung chương trình chưa thiết kế liên thông giữa các cấp học còn tùy tiện; thời gian dành cho giáo dục pháp luật quá ít; đội ngũ giảng viên giảng

dạy pháp luật chưa đảm bảo yêu cầu cả về chất lượng và số lượng; việc giáo dục pháp luật thông qua hoạt động dạy và học pháp luật trong chương trình giáo dục chính khóa chưa phù hợp; chưa xây dựng được giáo trình pháp luật chuyên ngành cho các ngành đào tạo; việc giáo dục pháp luật thông qua hoạt động ngoại khóa còn thiếu trọng tâm; chưa thường xuyên, chưa có tính hệ thống; chương trình giữa các bậc học chưa đảm bảo sự liên thông từ phổ thông lên đến đại học. Việc giáo dục pháp luật cho sinh viên các trường đại học hiện nay còn nhiều hạn chế. Các cơ quan quản lý và các giáo viên cần nhận thức đúng những hạn chế này và từ đó cần đổi mới về nội dung và hình thức giáo dục pháp luật cho sinh viên.

Tài liệu tham khảo

- [1] Ban Cán sự Đảng Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010), *Báo cáo Tổng kết Chỉ thị số 32-CT/TW ngày 09/12/2003 của Ban bí thư trung ương Đảng về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, nâng cao ý thức chấp hành pháp luật của cán bộ, nhân dân*, Hà Nội.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2013), *Kỷ yếu hội nghị tổng kết đề án nâng cao chất lượng công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong nhà trường giai đoạn 2010-2012*, Hà Nội.
- [3] Đảng Cộng sản Việt Nam (1994), *Văn kiện Hội nghị Đại biểu toàn quốc giữa nhiệm kỳ khóa VII*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
- [4] Quốc hội (2013), *Hiến pháp Việt Nam (năm 2013, 1992, 1980, 1959, 1946)*, Nxb Lao động, Hà Nội.
- [5] Quốc hội (2012), *Luật phổ biến, giáo dục pháp luật*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội (2012).
- [6] Thủ tướng Chính phủ (2009), *Quyết định số 1928/QĐ-TTg ngày 20/11/2009 phê duyệt Đề án Nâng cao chất lượng công tác phổ biến giáo dục pháp luật trong nhà trường*, Hà Nội.

